

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

21. prosinca 2016.¹

„Žalba – Državne potpore – Nacionalni porez na zračni prijevoz – Primjena različitih tarifa – Snižena tarifa za letove čija su odredišta najviše 300 km udaljena od nacionalne zračne luke – Prednost – Selektivni karakter – Ocjena u slučaju u kojem porezna mjera može predstavljati ograničenje slobode pružanja usluga – Povrat – Trošarina“

U spojenim predmetima C-164/15 P i C-165/15 P,

povodom dviju žalbi na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesenih 9. travnja 2015.,

Europska komisija, koju zastupaju L. Flynn, D. Grespan, T. Maxian Rusche i B. Stromsky, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luksemburgu,

žalitelj,

druge stranke u postupku su:

Aer Lingus Ltd, sa sjedištem u Dublinu (Irska), koji zastupaju K. Bacon i A. Robertson, QC, te D. Bailey, *barrister*, kojeg je ovlastio A. Burnside, *solicitor*,

tužitelj u prvom stupnju (C-164/15 P) i intervenijent u prvom stupnju (C-165/15 P),

Ryanair Designated Activity Company, prethodno Ryanair Ltd, sa sjedištem u Dublinu (Irska), koji zastupaju B. Kennelly, QC, I.-G. Metaxas-Maragkidis, *dikigoros*, i E. Vahida, *avocat*,

tužitelj u prvom stupnju (C-165/15 P),

Irska, koju zastupaju E. Creedon i J. Quaney, te A. Joyce, u svojstvu agenata, uz asistenciju E. Regana, SC, i B. Dohertyja, *BL*,

intervenijent u prvom stupnju (C-164/15 P i C-165/15 P),

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Vilaras (izvjestitelj), J. Malenovský, M. Safjan i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 7. travnja 2016.,

¹ — Jezik postupka: engleski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 5. srpnja 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Svojim žalbama Europska komisija zahtijeva ukidanje, s jedne strane, u predmetu C-164/15 P, presude Općeg suda Europske unije od 5. veljače 2015., Aer Lingus/Komisija (T-473/12, neobjavljena, u daljnjem tekstu: presuda Aer Lingus, EU:T:2015:78) i, s druge strane, u predmetu C-165/15 P, presude Općeg suda Europske unije od 5. veljače 2015., Ryanair/Komisija (T-500/12, neobjavljena, u daljnjem tekstu: presuda Ryanair, EU:T:2015:73) (u daljnjem tekstu, zajedno: pobijane presude), kojima je Opći sud djelomično usvojio tužbe koje su redom podnijeli Aer Lingus Ltd i Ryanair Designated Activity Company, prethodno Ryanair Ltd (u daljnjem tekstu: Ryanair) i poništio članak 4. Odluke Komisije 2013/199/EU od 25. srpnja 2012. o državnoj potpori SA.29064 (11/C, ex 11/NN) – Različite porezne tarife koje Irska primjenjuje na zračni prijevoz (SL 2013., L 119, str. 30., u daljnjem tekstu: sporna odluka), u dijelu u kojem se tim člankom nalaže povrat potpore od korisnika u iznosu određenom u visini od 8 eura po putniku u uvodnoj izjavi 70. te odluke.
- 2 Svojim protužalbama Aer Lingus i Ryanair također zahtijevaju ukidanje redom presude Aer Lingus i presude Ryanair.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 659/1999

- 3 Članak 14. Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 108. UFEU-a (SL 1999., L 83, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 16., svezak 8., str. 4.), pod naslovom „Povrat potpore“ glasi kako slijedi:

„1. U slučaju kada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere kako bi od korisnika povukla sredstva potpore (dalje u tekstu ‚odluka o povratu potpore‘) Komisija ne smije zahtijevati povrat sredstava potpore ako bi to bilo u suprotnosti s općim načelima prava [Unije].

2. Iznos potpore koji se treba povratiti u skladu s odlukom o povlačenju [povratu potpore] uključuje i kamatu po odgovarajućoj stopi koju odredi Komisija. Kamata se naplaćuje počevši od dana kada je nezakonita potpora stavljena na raspolaganje korisniku do dana povrata njezinog iznosa.

3. Ne dovodeći u pitanje bilo koju odluku Suda [Europske unije] donesenu u skladu s člankom [278. UFEU-a], povrat potpore izvršava se bez odgađanja i u skladu s postupcima predviđenim nacionalnim pravom dotične države članice, pod uvjetom da isti omogućavaju neposredno i stvarno izvršenje odluke Komisije. U tu svrhu i u slučaju pokretanja postupka pred domaćim sudom, dotična država članica poduzima sve neophodne korake koji joj stoje na raspolaganju u okviru njezinog pravnog sustava, uključujući i privremene mjere, i ne dovodeći pri tom u pitanje pravo [Unije].“

Uredba (EZ) br. 1008/2008

- 4 Članak 15. stavak 1. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u [Uniji] (SL 2008., L 293, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 8., str. 164.) glasi:

„Zračni prijevoznici [Unije] imaju pravo na obavljanje djelatnosti zračnog prijevoza unutar Zajednice.“

- 5 Članak 23. te uredbe, pod naslovom „Obavješćivanje i nediskriminacija“, u stavku 1. propisuje:

„U tarife i vozarine prijevoza zračnim putem koje su dostupne javnosti uključeni su važeći uvjeti koji važe kod ponude ili objavljivanja u bilo kojem obliku, uključujući i na internetu, za usluge zračnog prijevoza iz zračne luke smještene na državnom području države članice na koju se primjenjuje Ugovor. Konačna cijena koja se plaća mora biti u svakom trenutku navedena i mora uključivati važeću tarifu ili vozarinu zračnog prijevoza, kao i sve važeće poreze i pristojbe, prireze i provizije koje su neizbježne i predvidive u trenutku objavljivanja. Pored navođenja konačne cijene, potrebno je navesti i sljedeće:

- (a) tarifu ili vozarinu prijevoza zračnim putem;
- (b) poreze;
- (c) pristojbe na zračnim lukama; i
- (d) ostale pristojbe, prireze ili provizije, poput onih koje se odnose na sigurnost ili gorivo;

tamo gdje su tarifi ili vozarini prijevoza zračnim putem dodane stavke iz točaka (b), (c) i (d) Doplata na cijenu moraju se iskazati na jasan, transparentan i nedvosmislen način na samom početku postupka rezervacije, a kupac sam odabire tu mogućnost.“

Direktiva 2014/104/EU

- 6 Uvodne izjave 3. i 4. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014., L 349, str. 1.) glase:

„(3) [...] Potpuna učinkovitost članaka 101. i 102. [UFEU-a], a posebno praktični [korisni] učinak u njima utvrđenih zabrana, zahtijeva da svatko – bilo da je riječ o pojedincu, uključujući potrošače i poduzetnike, ili tijelu javne vlasti – može pred nacionalnim sudovima zatražiti naknadu za štetu koja mu je prouzročena kršenjem tih odredaba. [...]

(4) Pravom, zajamčenim pravom Unije, na naknadu za štetu prouzročenu kršenjima prava tržišnog natjecanja Unije i nacionalnog prava tržišnog natjecanja zahtijeva se da svaka država članica ima postupovna pravila kojima se osigurava učinkovito ostvarivanje tog prava. [...]

- 7 Članak 13. te direktive pod naslovom „Obrana prenošenjem“ glasi:

„Države članice osiguravaju da tuženik u postupku za naknadu štete može kao obranu od zahtjeva za naknadu štete navesti činjenicu da je tužitelj u cijelosti ili djelomično prenio previsoku cijenu prouzročenu kršenjem prava tržišnog natjecanja. Teret dokazivanja da je previsoka cijena prenesena leži na tuženiku koji može razumno zahtijevati otkrivanje od tužitelja ili od trećih strana.“

Okolnosti spora

- 8 Okolnosti spora, kako proizlaze iz točaka 1. do 13. pobijanih presuda, mogu se sažeti na sljedeći način.
- 9 Irska je počevši od 30. ožujka 2009. uvela trošarinu nazvanu „*Air Travel Tax*“ (porez na zračni prijevoz, u daljnjem tekstu: PZP), koja se naplaćuje izravno od zračnih prijevoznika za svakog putnika koji zrakoplovom putuje s polaskom iz zračne luke koja se nalazi u Irskoj, uz nekoliko iznimaka koje nemaju utjecaja na ovaj postupak. PZP su bili dužni obračunati i platiti zračni prijevoznici, a nije dovedena u pitanje njihova mogućnost da iznos tog poreza prebace na cijenu karte.
- 10 Prilikom njegova uvođenja PZP se računao na temelju udaljenosti između zračne luke odlaska i dolaska, a bile su predviđene dvije različite tarife na teret zračnih prijevoznika, i to 2 eura po putniku u slučaju leta prema odredištu koje se nalazi najviše 300 km od zračne luke Dublin (u daljnjem tekstu: snižena tarifa PZP-a) i 10 eura po putniku u svim drugim slučajevima (u daljnjem tekstu: povišena tarifa PZP-a).
- 11 Dana 21. srpnja 2009. Ryanair je Komisiji podnio dvije zasebne pritužbe koje se odnose na PZP, prvu zbog povrede odredbi o državnim potporama i drugu koja se temelji na članku 56. UFEU-a i Uredbi br. 1008/2008. Nakon druge od tih pritužbi Komisija je pokrenula istragu o mogućoj povredi odredbi o slobodi pružanja usluga te je irskim tijelima 18. ožujka 2010. poslala pismo opomene. Nakon toga Irska je počevši od 1. ožujka 2011. promijenila načine izračuna PZP-a uvođenjem jedinstvene tarife od 3 eura po putniku, koja se primjenjivala na sve letove neovisno o prijedenoj udaljenosti, tako je da je Komisija zaključila svoju istragu.
- 12 Nakon prve Ryanairove pritužbe Komisija je 13. srpnja 2011. pokrenula službeni istražni postupak na temelju članka 108. stavka 2. UFEU-a, koji se odnosio na sniženu tarifu PZP-a. Na kraju tog postupka Komisija je donijela spornu odluku.
- 13 U članku 1. te odluke utvrđeno je da je nespojiva s unutarnjim tržištem državna potpora u obliku snižene porezne tarife na zračni prijevoz za sve letove zrakoplovom koji može prevesti više od 20 putnika i ne koristi se u vojne ili državne svrhe s polaskom iz zračne luke s više od 10 000 putnika godišnje prema jednom od odredišta koje se nalazi najviše 300 km od zračne luke Dublin, koju je između 30. ožujka 2009. i 1. ožujka 2011. nezakonito primijenila Irska, protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a.
- 14 U članku 4. točki 1. sporne odluke Irskoj je naloženo da vrati nezakonitu potporu. U uvodnoj izjavi 70. te odluke navedeno je da je iznos potpore koji je potrebno vratiti jednak razlici između snižene i povišene tarife PZP-a, odnosno iznosu od 8 eura po prevezenom putniku. U istoj toj uvodnoj izjavi Aer Lingus i Ryanair identificirani su među korisnicima potpore.

Postupak pred Općim sudom i pobijane presude

- 15 Tužbama podnesenima tajništvu Općeg suda, redom 1. studenoga (predmet T-473/12) i 15. studenoga 2012. (predmet T-500/12), Aer Lingus i Ryanair podnijeli su svaki tužbu za poništenje sporne odluke.
- 16 U predmetu T-473/12 Aer Lingus je u prilog svojoj tužbi iznio pet tužbenih razloga, i to, prvi, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava koju je Komisija počinila kad je u spornoj odluci sniženu tarifu PZP-a kvalificirala kao „državnu potporu“, drugi, koji se temelji na povredi načela pravne sigurnosti, djelotvornosti i dobre uprave, zbog činjenice da je spornom odlukom naložen povrat potpore, treći, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava i na Komisijinoj očitoj pogrešci u ocjeni, jer je potonja prilikom kvalifikacije mjere kao potpore i određivanja visine prednosti propustila uzeti u obzir

prebacivanje PZP-a na putnike, četvrti, koji se temelji povredi članka 14. Uredbe br. 659/1999, kao i načelâ proporcionalnosti i jednakog postupanja zbog nalaganja povrata u spornoj odluci i, peti, koji se temelji na povredi obveze obrazlaganja.

- 17 U predmetu T-500/12 Ryanair je u prilog svojoj tužbi iznio pet tužbenih razloga koji se temelje: prvi, na pogrešci koja se tiče prava kojom je zahvaćena Komisijina odluka prema kojoj je povišena tarifa PZP-a bila „uobičajena“ tarifa ili „legitimna standardna“ tarifa, drugi, na pogrešci koja se tiče prava i Komisijinim očitim pogreškama u ocjeni koje se odnose na ocjenu prednosti dodijeljenu na temelju PZP-a, treći, na pogrešci koja se tiče prava i Komisijinim očitim pogreškama u ocjeni koje se odnose na odluku o povratu potpore, četvrti, koji se temelji na činjenici da Komisija nije dostavila odluku o povratu potpore i, peti, na nedostatku u obrazloženju sporne odluke.
- 18 Opći je sud u pobijanim presudama, na prvome mjestu, ispitao i odbio peti tužbeni razlog obiju tužbi, koji se temelje na povredi obveze obrazlaganja. Na te dijelove pobijanih presuda ne odnose se ni žalbe ni protužalbe.
- 19 Na drugome mjestu, kada je konkretno riječ o Ryanairovoj tužbi, Opći je sud u točkama 42. do 56. presude Ryanair ispitao i odbio četvrti tužbeni razloga tog društva. Komisijina žalba u predmetu C-165/15 P ne odnosi se ni na taj dio navedene presude, kao ni Ryanairova protužalba u istom predmetu.
- 20 Na trećemu mjestu, Opći je sud ispitao i odbio prve tužbene razloge Aer Lingusa i Ryanaira. Taj je sud u bitnome smatrao da Komisija nije počinila nikakvu pogrešku u ocjeni kvalificirajući povišenu tarifu PZP-a kao „referentnu tarifu“ kako bi utvrdio postojanje selektivne prednosti i zaključivši da primjena različitih tarifa u ovom slučaju predstavlja državnu potporu u korist zračnih prijevoznika čiji su letovi bili podvrgnuti sniženoj tarifi PZP-a u predmetnom razdoblju.
- 21 Opći se sud, na četvrtome mjestu, bavio ispitivanjem trećeg i četvrtog tužbenog razloga Aer Lingusove tužbe te drugog i trećeg tužbenog razloga Ryanairove tužbe, koje je djelomično prihvatio.
- 22 U okviru tog ispitivanja Opći je sud smatrao da je Komisija počinila „pogrešku u ocjeni i pogrešku koja se tiče prava“ time što je iznos potpore koju moraju vratiti korisnici, među kojima i Aer Lingus i Ryanair, odredila u iznosu od 8 eura po putniku koji je bio na letu na koji se primjenjivala snižena tarifa PZP-a, odnosno u razlici između te tarife i povišene tarife PZP-a. Prema stajalištu Općeg suda, ako je gospodarska prednost koja proizlazi iz primjene snižene tarife PZP-a mogla barem i djelomično biti prenesena na putnike, Komisija nije smjela pretpostaviti da je prednost koju su predmetni zračni prijevoznici imali automatski u svim slučajevima iznosila 8 eura po putniku.
- 23 U točki 124. presude Aer Lingus Opći je sud slijedom toga smatrao da treba prihvatiti treći i četvrti Aer Lingusov tužbeni razlog „bez odlučivanja o mogućoj povredi načela proporcionalnosti i jednakog postupanja na koju se [to društvo] poziva“.
- 24 Isto tako, Opći je sud u točki 150. presude Ryanair presudio da treba prihvatiti drugi i treći tužbeni razlog tog društva „bez potrebe za ispitivanjem drugog dijela trećeg tužbenog razloga i dopunskih argumenata koje je iznio“ Aer Lingus, intervenijent u tom predmetu u potporu zahtjevu Ryanaira.
- 25 Opći je sud stoga u točki 1. izreke pobijanih presuda poništio članak 4. sporne odluke „u dijelu u kojem [se tim člankom] nalaže povrat potpore od korisnika u iznosu određenom u visini od 8 eura po putniku u uvodnoj izjavi 70. navedene odluke“. U točki 2. izrekâ navedenih presuda, odbio je tužbe u njihovim preostalim dijelovima.

Zahtjevi stranaka pred Sudom

- 26 Komisija od Suda zahtijeva da:
- ukine točku 1. izreke pobijanih presuda,
  - odbije u cijelosti tužbe podnesene Općem sudu ili, podredno, predmet vrati na ponovno suđenje Općem sudu;
  - odbije protužalbe, i
  - naloži tužiteljima u prvom stupnju snošenje troškova ili, podredno, naknadno odluči o troškovima u prvom stupnju i žalbenom postupku.
- 27 Aer Lingus i Ryanair od Suda zahtijevaju da:
- ukine točku 2. izreke pobijanih presuda;
  - poništi spornu odluku;
  - odbije žalbe, i
  - Komisiji naloži snošenje troškova.
- 28 Irska od Suda zahtijeva da:
- usvoji Komisijine žalbe i odbije tužbe podnesene Općem sudu, i
  - odbije protužalbe.

O zahtjevima za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

- 29 Podneskom tajništvu Suda od 19. srpnja 2016. Aer Lingus je zatražio da se naloži ponovno otvaranje usmenog dijela postupka primjenom članka 83. Poslovnika Suda. U prilog svojemu zahtjevu Aer Lingus se poziva na potrebu zauzimanja stajališta o mišljenju nezavisnog odvjetnika, a osobito o argumentima i sudskoj praksi navedenima u točkama 79., 80., 83. i 88. do 99. tog mišljenja. Nadalje, Aer Lingus smatra da mora imati mogućnost podnijeti svoja očitovanja o tužbenim razlozima i argumentima koji nisu ispitani pred Općim sudom u slučaju da Sud ukine presudu Aer Lingus i smatra da je o predmetu moguće konačno odlučiti.
- 30 Podneskom tajništvu Suda od 18. kolovoza 2016. Ryanair navodi da podupire Aer Lingusov zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka te da i sam zahtijeva ponovno otvaranje usmenog dijela postupka u bitnome zbog istih razloga kao što su oni koje je iznio Aer Lingus.
- 31 Valja podsjetiti da Statut Suda Europske unije i Poslovnik Suda ne propisuju mogućnost za stranke da iznesu svoja zapažanja kao odgovor na mišljenje nezavisnog odvjetnika (presuda od 4. rujna 2014., Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, t. 30. i navedena sudska praksa).
- 32 Naime, na temelju članka 252. drugog stavka UFEU-a, dužnost je nezavisnog odvjetnika, djelujući posve nepristrano i neovisno, na javnoj raspravi iznositi obrazložene prijedloge odluka u predmetima u kojima se u skladu sa Statutom Suda Europske unije zahtijeva njegovo sudjelovanje. Sud nije vezan ni mišljenjem nezavisnog odvjetnika ni obrazloženjem koje je dovelo do tog mišljenja. Stoga

neslaganje jedne od stranaka s mišljenjem nezavisnog odvjetnika, bez obzira na pitanja koja je ondje razmatrao, ne može samo za sebe opravdati ponovno otvaranje usmenog dijela postupka (presuda od 9. srpnja 2015., InnoLux/Komisija, C-231/14 P, EU:C:2015:451, t. 27. i 28. i navedena sudska praksa).

- 33 Međutim, na temelju članka 83. svojeg poslovnika, Sud može u svakom trenutku, nakon što saslušao nezavisnog odvjetnika, odrediti otvaranje ili ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, osobito ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili ako stranka iznese, po zatvaranju tog dijela postupka, novu činjenicu koja je takve naravi da ima odlučujući utjecaj na odluku Suda.
- 34 To nije slučaj u ovom predmetu. Naime Sud, saslušavši nezavisnog odvjetnika, smatra da raspolaže svim potrebnim elementima za odlučivanje i da predmet ne treba ispitivati u vezi s novom činjenicom koja je takve naravi da ima odlučujući utjecaj na njegovu odluku ili u vezi s argumentom o kojem se pred Sudom nije raspravljalo.
- 35 Preciznije, kada je riječ o zahtjevima Aer Lingusa i Ryanaira glede mogućnosti podnošenja njihovih očitovanja o tužbenim razlozima i argumentima koji nisu ispitani pred Općim sudom u slučaju da Sud ukine pobijane presude i smatra da je o predmetu moguće konačno odlučiti, iz zajedničkog tumačenja članka 168. stavka 1. točke (d), članka 173. stavka 1. točke (c) i članka 170. stavka 1. Poslovnika Suda proizlazi da su stranke u žalbenom postupku pozvane, u okviru svoje žalbe kao i svojeg odgovora na žalbu, iznijeti razloge ili relevantne argumente, osobito u slučaju da Sud, na temelju članka 61. stavka 1. Statuta Suda Europske unije, sam odluči o sporu u slučaju da prihvati žalbu. Stoga su stranke imale mogućnost iznošenja svojih očitovanja o svim aspektima predmeta koje su smatrale relevantnima, kako tijekom pisanog tako i tijekom usmenog dijela postupka. Zbog toga potreba na koju se pozivaju Aer Lingus i Ryanair o iznošenju očitovanja o tužbenim razlozima i argumentima koji nisu ispitani pred Općim sudom nije takve naravi da bi opravdala ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.
- 36 S obzirom na prethodno navedena razmatranja, Sud smatra da ne treba naložiti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

O protužalbama

- 37 U prilog svojim protužalbama, koje valja ispitati na prvom mjestu jer se njima osporava samo postojanje državne potpore u ovom slučaju, Aer Lingus i Ryanair iznose svaki jedan protužalbeni razlog, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava koju je počinio Opći sud time što je odbio prve tužbene razloge njihovih tužbi za poništenje, kojima osporavaju kvalifikaciju snižene tarife PZP-a kao „državne potpore“.
- 38 Svaki od tih razloga dijeli se na četiri dijela kojima Aer Lingus i Ryanair osporavaju zakonitost Komisijina izbora, koji je potvrdio i Opći sud, da povišenu tarifu PZP-a od 10 eura po putniku smatra „uobičajenom“ ili referentnom tarifom, u okviru njezine ocjene selektivnog karaktera prednosti koja proizlazi iz oporezivanja određenih letova po sniženoj tarifi od 2 eura po putniku.

Uvodna razmatranja

- 39 Valja podsjetiti da je, u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, svaka potpora koju dodijeli država članica, ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.

- 40 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, pojam „potpore“ je širi od pojma „subvencije“ s obzirom na to da obuhvaća ne samo pozitivne činidbe, kao što su same subvencije, već i državne intervencije koje u različitim oblicima smanjuju troškove koji uobičajeno opterećuju proračun poduzetnika i koje su time, iako nisu subvencije u strogom značenju riječi, iste naravi i imaju identične učinke (presuda od 15. studenoga 2011., Komisija i Španjolska/Vlada Gibraltara i Ujedinjena Kraljevina, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, t. 71. i navedena sudska praksa).
- 41 Iz toga proizlazi da mjera kojom tijela javne vlasti određenim poduzeticima dodjeljuju povoljniji porezni tretman, koji, iako ne uključuje prijenos državnih sredstava, stavlja korisnike u povoljniji financijski položaj od ostalih poreznih obveznika, predstavlja državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Nasuprot tomu, prednosti koje proizlaze iz opće mjere koja se bez razlike primjenjuje na sve gospodarske subjekte, a koja stoga nije selektivna, ne čine državne potpore u smislu članka 107. UFEU-a (presuda od 15. studenoga 2011., Komisija i Španjolska/Vlada Gibraltara i Ujedinjena Kraljevina, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, t. 72. i 73. i navedena sudska praksa).
- 42 U ovom slučaju valja istaknuti, kao što to proizlazi iz točaka 54. i 55. presude Aer Lingus, kao i točaka 79. i 80. presude Ryanair, Komisija je u spornoj odluci smatrala da je u svrhu utvrđivanja selektivnog karaktera PZP-a trebala identificirati „referentni sustav“ i utvrditi predstavlja li navedena mjera odstupanje od tog sustava. Utvrdivši da je snižena tarifa PZP-a u bitnome bila primijenjena samo na nacionalna odredišta i samo na otprilike 10 do 15% svih letova podvrgnutih PZP-u, Komisija je zaključila da povišenu tarifu PZP-a treba smatrati uobičajenom tarifom referentnog sustava, dok snižena tarifa predstavlja iznimku.
- 43 Kada je riječ o tim razmatranjima, Aer Lingus i Ryanair su pred Općim sudom samo osporavali primjenu – u cilju utvrđivanja selektivnog karaktera PZP-a – povišene tarife tog poreza kao referentne tarife.
- 44 Međutim, Opći je sud, nakon što je ispitao i odbio Aer Lingusove i Ryanairove argumente iznesene s tim u vezi, redom u točkama 76. i 90. presuda Aer Lingus i Ryanair, zaključio da Komisija nije počinila nikakvu pogrešku koja se tiče prava kada je povišenu tarifu PZP-a kvalificirala kao „referentnu tarifu“ i nadalje smatrala da primjena različitih tarifa predstavlja državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a u korist zračnih prijevoznika čiji su letovi bili podvrgnuti sniženoj tarifi PZP-a tijekom razdoblja na koje se odnosi sporna odluka.
- 45 Aer Lingus i Ryanair smatraju da je upravo ta ocjena Općeg suda zahvaćena pogreškom koja se tiče prava zbog razloga navedenih u okviru različitih dijelova njihovih jedinih protužalbenih razloga.
- 46 Upravo u tom kontekstu valja analizirati različite dijelove jedinih protužalbenih razloga Ryanaira i Aer Lingusa, kojima žele dokazati da je ocjena Općeg suda zahvaćena pogreškom koja se tiče prava u dijelu u kojem je potvrdio primjenu povišene tarife PZP-a kao referentne tarife i nije uzeo u obzir mogući povrat dijela tog poreza operatorima podvrgnutima povišenoj tarifi. Najprije će se ispitati prvi dio Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga, zatim četvrti dio tog razloga i naposljetku zajedno svi dijelovi Aer Lingusova jedinog protužalbenog razloga te drugi i treći dio Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga.

Prvi dio Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga

Argumentacija stranaka

- 47 Ryanair osporava činjenicu da je Opći sud u točkama 74. do 76. presude Ryanair odbio njegov argument prema kojem je za odluku predstavlja li PZP određen po sniženoj tarifi državnu potporu prikladna referentna tarifa bila ona od 3 eura, koju su irska tijela usvojila u ožujku 2011. Ryanair smatra da činjenica da ta tarifa od 3 eura nije bila primjenjiva u razdoblju na koje se odnosi sporna

odluka ne sprječava izbor te tarife kao referentne. Tarifa od 10 eura nije nikada postojala neovisno o sniženoj tarifi, a dvije su tarife bile istovremeno uvedene i ukinute. Slijedom toga, Ryanair smatra da u ovom predmetu nikad nije postojala „uobičajena“ tarifa ili „referentna“ tarifa.

- 48 Komisija i irska vlada primarno tvrde da je ovaj dio jedinog protužalbenog razloga bespredmetan jer Ryanair samo osporava točku 74. presude Ryanair, a ne i obrazloženja Općeg suda iz točaka 75. i 76. te presude, koja su sama za sebe dovoljna da bi opravdala odbijanje argumenta koji je to društvo iznijelo pred Općim sudom. Podredno, osporavaju osnovanost Ryanairovih argumenata.

Ocjena Suda

- 49 Suprotno onome što tvrde Komisija i irska vlada, prvi dio jedinog Ryanairovog protužalbenog razloga nije bespredmetan. Naime, Ryanair u svojoj žalbi navodi da se taj dio žalbenog razloga ne odnosi samo na točku 74. već i na točke 75. i 76. presude Ryanair. Nadalje, u tim se trima točkama u bitnome obrazlaže jedan te isti razlog koji se temelji na tvrdnji prema kojoj se u razdoblju na koje se odnosi sporna odluka nije primjenjivala tarifa od 3 eura pa je prema tome nije moguće koristiti kao referentnu tarifu.
- 50 Međutim, što se tiče njezine biti, Ryanairovu argumentaciju nije moguće prihvatiti.
- 51 Naime, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da u cilju ocjene uvjeta koji se odnosi na selektivnost, članak 107. stavak 1. UFEU-a zahtijeva da se utvrdi stavlja li neka nacionalna mjera, u okviru određenog pravnog sustava, „određene poduzetnike ili proizvodnju određene robe“ u povoljniji položaj, u usporedbi s drugima koji se nalaze, glede cilja koji se želi postići tom mjerom, u usporedivom činjeničnom i pravnom položaju (presuda od 15. studenoga 2011., Komisija i Španjolska/Vlada Gibraltara i Ujedinjena Kraljevina, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, t. 75. i navedena sudska praksa).
- 52 Međutim, kao što je to u bitnome naveo nezavisni odvjetnik u točki 41. svojeg mišljenja, takvu ocjenu nije moguće izvršiti uspoređujući iznos koji su trebali platiti zračni prijevoznici podvrgnuti sniženoj tarifi PZP-a i hipotetski iznos oporezivanja, izračunan na temelju tarife koja se, kao što to sam Ryanair priznaje, nije primjenjivala ni na jedan let i ni na jednog zračnog prijevoznika u razdoblju na koje se odnosi sporna odluka. Kao što je to Opći sud pravilno istaknuo u točki 75. presude Ryanair, određivanje neke druge referentne tarife, a ne one koja se stvarno primjenjivala u predmetnom razdoblju, ne bi omogućilo obuhvaćanje svih učinaka PZP-a.
- 53 Slijedi da točke 74. do 76. presude Ryanair nisu zahvaćene pogreškom koja se tiče prava na koju upućuje Ryanair pa treba odbiti prvi dio njegova jedinog protužalbenog razloga.

Četvrti dio Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga

Argumentacija stranaka

- 54 Četvrtim dijelom svojeg jedinog protužalbenog razloga Ryanair tvrdi da je činjenica da su istovremeno uvedene dvije tarife PZP-a relevantna za svrhu određivanja je li snižena tarifa imala karakter „državne potpore“, suprotno onome što je Opći sud smatrao u točki 89. presude Ryanair. Istovremeno uvođenje dviju tarifa nije pitanje „tehnik interverniranja“, kao što je to smatrao Opći sud. Naime, Irska nije mogla predvidjeti jedinstvenu tarifu od 10 eura po putniku i upravo je zbog tog razloga kasnije odlučila zamijeniti dvije tarife PZP-a jedinstvenom tarifom od 3 eura po putniku. Ryanair dodaje da činjenica da se snižena tarifa PZP-a rjeđe primjenjivala nije dovoljna da bi se isključilo uzimanje te tarife kao referentne tarife s obzirom na to da je učestalost oporezivih transakcija podvrgnutih određenoj poreznoj tarifi samo jedan od elemenata koje treba uzeti u obzir.

- 55 Komisija smatra da je ovaj dio neosnovan, a irska vlada primarno tvrdi da je nedopušten jer nije dovoljno obrazložen, a podredno da je neosnovan.

Ocjena Suda

- 56 Suprotno onome što tvrdi irska vlada, Ryanair je u dovoljnoj mjeri iznio razloge zbog kojih smatra da je točka 89. presude Ryanair zahvaćena pogreškom koja se tiče prava.
- 57 Činjenica je da na temelju tih razloga nije moguće dovesti u pitanje osnovanost odbijanja Ryanairove argumentacije od strane Općeg suda, iako treba odbiti i taj dio jedinog Ryanairovog protužalbenog razloga.
- 58 Naime, kao što je to Opći sud u bitnome istaknuo u točki 89. presude, smatrati da snižena tarifa PZP-a poduzetnicima koji su joj bili podvrgnuti nije donijela selektivnu prednost samo zato što je ta tarifa bila uvedena u isto vrijeme kad i tarifa od 10 eura po putniku bilo bi jednako kao i učiniti ovisnom narav državne potpore o državnoj intervenciji tehnike koja je upotrijebljena. Međutim, kao što to proizlazi iz stalne sudske prakse Suda, članak 107. stavak 1. UFEU-a ne razlikuje državne intervencije s obzirom na načine kojima se koriste nacionalna tijela (vidjeti u tom smislu presudu od 15. studenoga 2011., Komisija i Španjolska/Vlada Gibraltara i Ujedinjena Kraljevina, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, t. 87. i navedenu sudsku praksu).
- 59 Slijedom toga, treba odbiti i četvrti dio Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga.

Aer Lingusov jedini protužalbeni razlog i drugi i treći dio Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga

Argumentacija stranaka

- 60 Aer Lingusov jedini protužalbeni razlog podijeljen je u četiri dijela. U okviru prvog dijela Aer Lingus tvrdi da ako točku 43. presude Aer Lingus treba razumjeti na način da prilikom ispitivanja ima li neka određena mjera narav državne potpore ne treba uopće voditi računa o naravi koja je eventualno protivna odredbama prava Unije koje nisu članci 107. i 108. UFEU-a te mjere, onda je zahvaćena pogreškom koja se tiče prava. Aer Lingus smatra da je Sud priznao relevantnost tog pitanja u točkama 31. i 32. svoje presude od 27. ožujka 1980., Denkvit italiana (61/79, EU:C:1980:100), i u točkama 14. do 16. svoje presude od 10. srpnja 1980., Ariete (811/79, EU:C:1980:195). Osim toga, iz točaka 23. i 24. presude od 27. rujna 1988., Asteris i dr. (106/87 do 120/87, EU:C:1988:457), i točke 60. presude od 1. srpnja 2010., ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni/Komisija (T-62/08, EU:T:2010:268), proizlazi da plaćanje koje država izvrši na ime naknade štete koju je uzrokovala ne predstavlja državnu potporu.
- 61 U tim okolnostima Aer Lingus podsjeća da je pred Općim sudom tvrdio da je naplaćivanje PZP-a po tarifi od 10 eura po putniku nezakonito jer je protivno članku 56. UFEU-a i Uredbi br. 1008/2008 i da je PZP naplaćen po toj tarifi bilo moguće vratiti prijevoznicima o kojima je riječ. Međutim, ta nezakonitost sprječava kvalificiranje snižene tarife PZP-a kao državne potpore.
- 62 Drugim dijelom svojeg jedinog protužalbenog razloga Aer Lingus tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 63. presude Aer Lingus smatrao da je Komisija bila u pravu kad je tarifu od 10 eura po putniku kvalificirala kao „uobičajenu“ poreznu tarifu iako je potonja bila nezakonita. Naime, točka 58. te presude, prema kojoj se Aer Lingusov argument temelji na pogrešnoj pretpostavci, kontradiktorna je i zahvaćena pogreškom jer je Komisija u spornoj odluci samo utvrdila da je ograničenje slobode pružanja usluga predstavljalo postojanje različitih tarifa PZP-a, a ne povišena tarifa kao takva.

- 63 U okviru trećeg dijela svojeg jedinog protužalbenog razloga Aer Lingus osporava točku 60. presude Aer Lingus, prema kojoj je pogrešno tvrditi da je povišena tarifa PZP-a nezakonita jer je poreznu diskriminaciju poput one koja je posljedica postojanja dviju različitih tarifa PZP-a moguće otkloniti povećanjem snižene tarife na razinu povišene tarife ili, obrnuto, smanjenjem povišene tarife na razinu snižene tarife, ili uvođenjem nove jedinstvene tarife. Aer Lingus smatra da se u toj točki mijesa pitanje radnje koju država članica mora poduzeti kako bi ubuduće okončala diskriminaciju s pitanjem radnje koju treba poduzeti kako bi otklonila „raniju“ nezakonitost diskriminatornih poreznih tarifa.
- 64 Naposljetku, u okviru četvrtog dijela svojeg jedinog protužalbenog razloga Aer Lingus osporava točku 61. presude Aer Lingus, prema kojoj „[...] pravo na povrat [PZP-a plaćenog po tarifi od 10 eura po putniku] – pod pretpostavkom da bude utvrđeno – nije moguće automatski priznati i ovisi o nizu čimbenika kao što su rokovi zastare primjenjivi u nacionalnom pravu za podnošenje takvog zahtjeva i poštovanje općih načela kao što je nepostojanje stjecanja bez osnove“. Aer Lingus tvrdi da sama nezakonitost povišene tarife PZP-a ili različitih tarifa, kao i činjenica da je Irska prijevoznicima koji su platiti PZP-a po povišenoj tarifi načelno bila dužna vratiti razliku između te i snižene tarife, znači da povišenu tarifu nije moguće smatrati „uobičajenom“ poreznom tarifom.
- 65 Drugim dijelom svojeg jedinog protužalbenog razloga Ryanair tvrdi da PZP po tarifi od 10 eura po putniku ne može biti „referentna tarifa“ za ocjenu toga ima li snižena tarifa PZP-a narav državne potpore jer je po analogiji s onime što je Sud presudio u svojoj presudi od 6. veljače 2003., Stylianakis (C-92/01, EU:C:2003:72), tarifa od 10 eura po putniku bila suprotna članku 56. UFEU-a i Uredbi br. 1008/2008. Smatrati povišenu tarifu referentnom tarifom dovelo bi u pitanje dosljednost prava Unije.
- 66 U okviru trećeg dijela svojeg jedinog protužalbenog razloga Ryanair tvrdi da se Opći sud u točki 88. presude Ryanair pogrešno pozvao na „hipotetske zahtjeve za povrat“ PZP-a plaćenog po povišenoj tarifi. Smatra da je oporezivanje PZP-om po navedenoj tarifi protivno pravu Unije, a da bi višak plaćenog poreza trebalo vratiti predmetnim poduzetnicima.
- 67 Komisija i irska vlada osporavaju argumentaciju koju su iznijeli Aer Lingus i Ryanair i smatraju da je treba odbiti kao neosnovanu.

Ocjena Suda

- 68 Prvenstveno, kada je riječ o prvom dijelu Aer Lingusova jedinog protužalbenog razloga, valja podsjetiti da su za ocjenu ima li neka porezna mjera narav „državne potpore“ važni samo učinci koje ona proizvodi, kao i osobito za određivanje toga dovodi li ta mjera do povoljnijeg poreznog tretmana njezinih korisnika u odnosu na druge porezne obveznike (vidjeti u tom smislu presudu od 15. studenoga 2011., Komisija i Španjolska/Vlada Gibraltara i Ujedinjena Kraljevina, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, t. 87. i navedenu sudsku praksu).
- 69 Stoga okolnosti da je porezna mjera protivna odredbama prava Unije koje nisu članci 107. i 108. UFEU-a ne znači da izuzimanje od te mjere – koju koriste određeni porezni obveznici – nije moguće kvalificirati kao „državnu potporu“ sve dok predmetna mjera proizvodi učinke prema drugim poreznim obveznicima i dok nije stavljena izvan snage ili proglašena nezakonitom i stoga neprimjenjivom (vidjeti u tom smislu presudu od 3. ožujka 2005., Heiser, C-172/03, EU:C:2005:130, t. 38.).
- 70 To je u bitnome ono što je Opći sud istaknuo u točki 43. presude Aer Lingus, kao i u ovom slučaju, u točki 65. presude Ryanair. Dakle, suprotno onome što Aer Lingus tvrdi u okviru prvog dijela svojeg jedinog protužalbenog razloga, točka 43. presude Aer Lingus nije zahvaćena nikakvom pogreškom koja se tiče prava.

- 71 To razmatranje nije dovedeno u pitanje sudskom praksom na koju se poziva Aer Lingus, navedenom u točki 60. ove presude.
- 72 Naime, samo iz te sudske prakse proizlazi da državnu potporu ne predstavlja povrat poduzetniku iznosa poreza kojem je bio podvrgnut protivno pravu Unije ili naknada štete koju su nacionalna tijela dužna platiti poduzetnicima radi naknade štete koju su im prouzročili.
- 73 Međutim, državna potpora na koju se odnosi sporna odluka nije posljedica ni povrata poreza protivnog odredbama prava Unije koje nisu članci 107. i 108. UFEU-a koji su platili Aer Lingus i Ryanair ni isplate naknade štete tim dvama poduzetnicima. Slijedom toga, ta sudska praksa nije relevantna za ove predmete.
- 74 Slijedi da treba odbiti prvi dio Aer Lingusova jedinog protužalbenog razloga.
- 75 Nadalje, kada je riječ o drugom, trećem i četvrtom dijelu Aer Lingusova jedinog protužalbenog razloga, kao i o drugom i trećem dijelu Ryanairovog jedinog protužalbenog razloga, valja utvrditi da se oni temelje na pretpostavci prema kojoj bi potpuna ili djelomična suprotnost PZP-a odredbama prava Unije koje nisu članci 107. i 108. UFEU-a mogla imati utjecaj na ocjenu ima li potpuno ili djelomično izuzimanje od tog poreza koje su koristili određeni subjekti karakter državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, osobito zato što bi takva suprotnost – kroz postupke pred nacionalnim sudovima – mogla dovesti do povrata cijelog ili dijela poreza o kojem je riječ drugim subjektima koji se nisu koristili izuzimanjem o kojem je riječ.
- 76 Međutim, nesporno je da je, kad je Komisija izvršila svoju ocjenu i donijela spornu odluku, porezna mjera o kojoj je riječ proizvodila pravne učinke, u smislu da su određeni zračni prijevoznici plaćali PZP po sniženoj tarifi, dok su drugi – koji su se prema Komisijinoj ocjeni koju nisu osporavali Aer Lingus i Ryanair nalazili u situaciji koja je pravno i činjenično usporediva s obzirom na ciljeve predmetne porezne mjere – plaćali isti porez po povišenoj tarifi.
- 77 Iz razmatranja navedenih u točkama 68. i 69. ove presude proizlazi da je Komisija trebala voditi računa o tim učincima i da ih nije smjela zanemariti samo zato što su zračni prijevoznici podvrgnuti nepovoljnijem poreznom tretmanu eventualno mogli dobiti povrat preplaćenog iznosa poreza, kroz postupak pred nacionalnim sudovima, ovisno o slučaju, na temelju odredbi prava Unije koje nisu članci 107. i 108. UFEU-a.
- 78 Naime, važno je istaknuti da nije na Komisiji nego na nacionalnim sudovima da donesu konačnu odluku o eventualnom povratu poreza koji je navodno nezakonit s obzirom na pravo predmetne države članice ili protivan odredbama prava Unije koje nisu članci 107. i 108. UFEU-a, ako je to slučaj, nakon što su ti sudovi u okviru prethodnog postupka od Suda dobili potrebna pojašnjenja o doseg i tumačenju prava Unije. Koristan učinak članka 107. UFEU-a bio bi bitno smanjen kad bi Komisija, prije nego što neku poreznu mjeru kvalificira kao „državnu potporu“ u smislu tog članka, bila dužna čekati odluku nadležnih sudova u pogledu eventualnog povrata preplaćene pristojbe ili poreza koji su platili određeni porezni obveznici.
- 79 Imajući u vidu sva prethodna razmatranja, valja odbiti kao neosnovane drugi, treći i četvrti dio Aer Lingusova jedinog protužalbenog razloga, kao i drugi i treći dio Ryanairova jedinog protužalbenog razloga, te stoga protužalbe u njihovoj cijelosti.

Žalbe

- 80 U prilog svojih žalbi Komisija navodeći jednake argumente iznosi jedan žalbeni razlog koji se temelji na povredi članka 108. stavka 3. UFEU-a i članka 14. Uredbe br. 659/1999. Taj razlog istaknut je protiv točaka 88. do 127. presude Aer Lingus i točaka 119. do 152. presude Ryanair.

Argumentacija stranaka

- 81 Komisija Općem sudu prigovara da je počinio pogrešku i povrijedio članak 108. stavak 3. UFEU-a i članak 14. Uredbe br. 659/1999 jer je, presudivši da je trebala voditi računa o mjeri u kojoj su zračni prijevoznici korisnici na putnike prenijeli prednost proizašlu iz primjene snižene tarife PZP-a, definirao novi gospodarski kriterij za utvrđivanje iznosa povrata državne potpore poput one o kojoj je riječ u ovom slučaju.
- 82 Aer Lingus osporava Komisijine argumente, koji su posljedica pogrešnog razumijevanja presude Aer Lingus. Podsjeća da je Opći sud presudio da je PZP trošarina, tj. drugim riječima neizravan porez koji plaćaju putnici, koji su korisnici snižene tarife PZP-a. Stoga predmetnu poreznu mjeru nije moguće izjednačiti s državnom subvencijom ili mjerom koja poduzetniku omogućuje ostvarivanje ušteda. Aer Lingus dodaje da putnicima na letovima koji su bili podvrgnuti sniženoj tarifi nije mogao naplatiti iznos viši od te tarife i da u slučaju da bude dužan vratiti 8 eura po karti, kako to zahtijeva Komisija, taj iznos ne bi mogao retroaktivno naplatiti putnicima koji su kupili dotične karte po sniženoj tarifi.
- 83 Ryanair primarno tvrdi da je Komisijin jedini žalbeni razlog bespredmetan. Prema njegovu mišljenju, Opći je sud, kako bi opravdao poništavanje članka 4. sporne odluke, iznio tri zasebna razloga, i to redom u točkama 120. do 133., 134. do 144. i 145. do 149. presude Ryanair. Komisijina žalba usmjerena je samo na prvi od tih razloga, koji se odnosi na opseg prenošenja PZP-a na putnike, a nije osporavala druga dva razloga koji se redom odnose, s jedne strane, na posebnu situaciju te na ograničenja tržišnog natjecanja predmetnog tržišta i, s druge strane, na činjenicu da nije opravdana potreba za povratom razlike između niže i više tarife PZP-a radi ponovnog uspostavljanja ranijeg stanja.
- 84 Podredno, Ryanair tvrdi da je Komisijin jedini žalbeni razlog neosnovan. Smatra da je Opći sud naime samo primijenio načelo prema kojem je trebalo odrediti stvarnu vrijednost prednosti stečene potporom. Osim toga, Komisija je preuveličala poteškoće povezane s točnim određivanjem tog iznosa u slučaju da bi trebalo prihvatiti rješenje koje predlaže Opći sud. Ryanair naposljetku navodi da ne bi bilo logično ne voditi računa o prenošenju prednosti koju je stekao korisnik potpore na klijente, dok počinitelj povrede pravila o tržišnom natjecanju na temelju članka 13. Direktive 2014/104 može izbjeći plaćanje, na ime naknade štete, previsoke cijene prouzročene povredom ako je bila prenesena na klijente tužitelja.

Ocjena Suda

- 85 Najprije valja istaknuti da Komisijin jedini žalbeni razlog nije bespredmetan, suprotno onome što tvrdi Ryanair.
- 86 Dakako, sukladno utvrđenoj sudskoj praksi Suda, u okviru žalbe, prigovore protiv sporednih obrazloženja presude Općeg suda treba odmah odbiti kao bespredmetne jer ne mogu dovesti do ukidanja te presude (vidjeti u tom smislu presudu od 2. rujna 2010., Komisija/Deutsche Post, C-399/08 P, EU:C:2010:481, t. 75. i navedenu sudsku praksu).
- 87 Međutim, u ovom slučaju, suprotno Ryanairovim tvrdnjama, točke 120. do 149. presude Ryanair ne predstavljaju tri zasebna razloga, od kojih bi svaki za sebe bio dovoljan da se opravda poništenje članka 4. sporne odluke. Te točke, kao uostalom i točke 104. do 123. presude Aer Lingus, koje su tekstom vrlo slične, razlažu različite aspekte iste ocjene Općeg suda kojom on opravdava svoju odluku, navedenu u točki 123. presude Aer Lingus i točki 119. presude Ryanair, prema kojoj je Komisija počinila „pogrešku u ocjeni i pogrešku koja se tiče prava“ kad je iznos potpore koju zračni prijevoznici trebaju vratiti odredila u iznosu od 8 eura po putniku. Ti različiti aspekti povezani su jedni s drugima, a Ryanair ih je na umjetan način razdvojio u tri navodno različita razloga, ne poštujući pritom njihovu unutarnju dosljednost.

- 88 Osim toga, argumentacija koju iznosi Komisija dovodi u pitanje cjelokupnu ocjenu Općeg suda, a ne samo jedan njezin dio, kao što to pogrešno tvrdi Ryanair.
- 89 S obzirom na to, kada je riječ o suštinskoj analizi Komisijina jedinog žalbenog razloga, valja najprije podsjetiti da obveza predmetne države članice da korištenjem povrata ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi Suda, ima za cilj ponovnu uspostavu stanja koje je prethodilo dodjeli potpore (vidjeti u tom smislu presudu od 4. travnja 1995., Komisija/Italija, C-350/93, EU:C:1995:96, t. 21. i navedenu sudsku praksu).
- 90 Taj cilj ostvaren je kada korisnik ili, drugim riječima, poduzetnici koji su od njih imali stvarnu korist vrate predmetne potpore uvećane, po potrebi, za zatezne kamate. Naime, tim povratom korisnik gubi prednost koju je na tržištu imao u odnosu na svoje konkurente i ponovno se uspostavlja stanje koje je postojalo prije isplate potpore (presuda od 29. travnja 2004., Njemačka/Komisija, C-277/00, EU:C:2004:238, t. 75. i navedena sudska praksa).
- 91 Usto, povrat nezakonite potpore radi ponovne uspostave ranijeg stanja ne znači rekonstrukciju prošlosti, s obzirom na hipotetske elemente poput izbora, često višestrukih, koje su zainteresirani operatori mogli izvršiti, to više što se različiti izbori izvršeni radi koristi od potpore mogu pokazati nepovratnima (presuda od 15. prosinca 2005., Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, t. 118.).
- 92 Slijedi, kao što je to nezavisni odvjetnik u bitnome istaknuo u točki 62. svojeg mišljenja, da povrat te potpore podrazumijeva povrat prednosti koja je njome nastala za korisnika, a ne povrat eventualne ekonomske koristi koju je on ostvario korištenjem te prednosti. Moguće je da takva korist ne bude jednaka prednosti koju čini navedena potpora, ili da se čak pokaže nepostojećom, a da pritom ta okolnost ne može opravdati nevraćanje te iste potpore, ili povrat iznosa koji se razlikuje od iznosa koji čini prednost nastalu nezakonitom potporom o kojoj je riječ.
- 93 Točnije, kada je riječ o nezakonitoj potpori dodijeljenoj u obliku porezne prednosti, iz sudske prakse Suda također proizlazi da povrat potpore podrazumijeva podvrgavanje transakcija koje su korisnici predmetne potpore stvarno izvršili poreznom tretmanu koji bi na njih bio primijenjen u slučaju nepostojanja nezakonite potpore (vidjeti u tom smislu presudu od 15. prosinca 2005., Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, t. 119.).
- 94 U ovom slučaju, prema spornoj odluci, porezna prednost nastala PZP-om sastojala se od primjene različitih poreznih tarifa u predmetnom razdoblju, što je dovelo do toga da je za zračne prijevoznike u Irskoj, koji su bili dužni platiti poreznu tarifu od 2 eura, nastala prednost u odnosu na druge prijevoznike koji su u tom istom razdoblju bili dužni platiti iznos od 10 eura po putniku. Međutim, Aer Lingus i Ryanair nisu uspjeli dokazati da je navedena odluka nezakonita u dijelu u kojem je njome utvrđeno postojanje državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- 95 U tim okolnostima, imajući u vidu razmatranja navedena u točkama 89. do 93. ove presude, valja utvrditi da povrat prednosti nastale mjerom potpore, kako je identificirana u spornoj odluci, zahtijeva da irska porezna tijela od korisnika snižene tarife PZP-a zahtijevaju povrat razlike u iznosu PZP-a koji bi u slučaju nepostojanja nezakonite potpore trebao biti plaćen za svaki od predmetnih letova, odnosno iznosa PZP-a po povišenoj tarifi i iznosa PZP-a koji je stvarno plaćen, tj. onog izračunatog na temelju snižene tarife PZP-a.
- 96 Stoga, valja utvrditi da u ovom slučaju povrat potpore zahtijeva povrat iznosa od 8 eura po putniku svakog leta o kojem je riječ, kao što je to Komisija precizirala u članku 4. sporne odluke.
- 97 Razmatranja navedena u točkama 104. do 123. presude Aer Lingus i 120. do 149. presude Ryanair ne mogu opravdati drugačiji zaključak, suprotno onome što je zaključio Opći sud.

- 98 Naime, budući da su zračni prijevoznici sukladno mjerodavnom irskom zakonodavstvu bili izravno dužni platiti PZP, nije od velike važnosti činjenica da je u okolnostima ovih slučajeva taj porez u irskom zakonodavstvu kvalificiran kao „trošarina“. Zbog istog tog razloga nije relevantno pitanje treba li s tehničkog stajališta PZP kvalificirati kao izravan ili neizravan porez.
- 99 Kada je riječ o pitanju povrata potpore nije relevantan ni pojam „ekonomskog prebacivanja“ spomenut redom u točkama 91. presude Aer Lingus i 123. presude Ryanair. S tim u vezi, Opći sud je naveo da je u svrhu ocjene „ekonomskog prebacivanja“, kada je riječ o letovima podvrgnutima sniženoj tarifi od 2 eura po putniku, bilo potrebno odrediti u kojoj su mjeri predmetni zračni prijevoznici stvarno zadržali ekonomsku prednost koja je posljedica primjene te snižene tarife.
- 100 Međutim, kao što to proizlazi iz točaka 92. i 93. ove presude, povrat potpore podrazumijeva povrat prednosti koja je njome nastala za njezina korisnika, a ne povrat ekonomske koristi koju je on eventualno ostvario korištenjem te prednosti. Stoga nije potrebno ispitati jesu li i u kojoj mjeri su se ti prijevoznici stvarno koristili ekonomskom prednosti koja je posljedica primjene snižene tarife.
- 101 Razmatranja Općeg suda navedena u točkama 92. do 105. presude Aer Lingus i 124. do 136. presude Ryanair svjedoče o istoj konfuziji između prednosti dodijeljene učinkom snižene tarife PZP-a i koristi koju su primatelji potpore imali ili mogli imati iz te prednosti.
- 102 Naime, suprotno onome što je Opći sud smatrao, redom u točkama 105. presude Aer Lingus i 136. presude Ryanair, prednost, kako ju je identificirala Komisija u spornoj odluci, nije se sastojala u činjenici da su zračni prijevoznici podvrgnuti toj tarifi mogli „ponuditi konkurentnije cijene“. Ona se jednostavno sastojala u činjenici da su ti isti prijevoznici trebali platiti iznos PZP-a koji je bio niži od onog koji bi bili trebali platiti da su njihovi letovi bili podvrgnuti povišenoj tarifi PZP-a. Pitanje je li im ta prednost omogućila da ponude konkurentnije cijene karata, ili jesu li se tom prednosti koristili na drugi način, odnosi se na ocjenu eventualne koristi koju su mogli ostvariti korištenjem dodijeljene prednosti, pri čemu takva ocjena nije relevantna za povrat potpore.
- 103 Opći sud je također, redom u točkama 110. presude Aer Lingus i 141. presude Ryanair, pogrešno ocijenio da se okolnosti predmeta koji su se pred njim vodili razlikuju od predmeta koji je doveo do presude od 15. prosinca 2005., Unicredito Italiano (C-148/04, EU:C:2005:774), jer se zračni prijevoznici korisnici snižene tarife PZP-a „nisu mogli odlučiti za transakciju koja se razlikuje od one koja je bila dio potpore“.
- 104 Naime, kao što je to Opći sud u bitnome potvrdio u točkama 111. presude Aer Lingus i 142. presude Ryanair, navedene prijevoznike ništa nije sprječavalo u tome da povećaju cijene karata bez poreza za letove podvrgnute sniženoj tarifi PZP-a za iznos od 8 eura. Činjenica da su na temelju članka 23. stavka 1. Uredbe br. 1008/2008, cijeni karte bez poreza mogli dodati samo iznos od 2 eura koji odgovara PZP-u izračunatom po sniženoj tarifi, ne može dovesti do drugačijeg zaključka, jer je iznos koji odgovara razlici između dviju tarifa PZP-a, odnosno 8 eura, prethodno mogao biti uključen u cijenu karte bez poreza.
- 105 Prethodna razmatranja nisu dovedena u pitanje Ryanairovim argumentom, koji se temelji na članku 13. Direktive 2014/104. Kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda navedene u točkama 89. i 90. ove presude, svrha povrata nezakonite potpore razlikuje se od one koja se želi postići Direktivom 2014/104. Preciznije, kao što to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 3. i 4., svrha potonje direktive je osigurati da svaka osoba koja se smatra žrtvom povrede pravila o tržišnom natjecanju predviđenih člancima 101. i 102. UFEU-a, može učinkovito ostvarivati svoje pravo da zahtijeva naknadu štete za koju smatra da ju je pretrpjela. S druge strane, svrha povrata potpore nije naknada bilo kakve individualne štete, nego ponovno uspostavljanje na predmetnom tržištu stanja koje je prethodilo dodjeli navedene potpore.

- 106 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je Opći sud u svojoj presudi počinio pogrešku koja se tiče prava, presudivši redom u točkama 123. presude Aer Lingus i 119. presude Ryanair da je Komisija počinila „pogrešku u ocjeni i pogrešku koja se tiče prava“ određujući iznos potpore koji korisnici snižene tarife PZP-a trebaju vratiti na 8 eura po putniku za letove na koje se odnosi ta tarifa.
- 107 Slijedom toga, treba prihvatiti Komisijine žalbe i ukinuti točku 1. izreka presuda Aer Lingus i Ryanair.

O tužbi pred Općim sudom

- 108 U skladu s člankom 61. stavkom 1. Statuta Suda Europske unije, Sud, u slučaju ukidanja odluke Općeg suda, može sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta. To vrijedi za ovaj slučaj.
- 109 Budući da pobijane presude treba ukinuti samo u pogledu točke 1. njihovih izreka, a ne u pogledu točke 2. njihovih izreka, to se ukidanje ne odnosi na odbijanje Općeg suda prvog i petog Aer Lingusovog tužbenog razloga, kao i prvog, četvrtog i petog Ryanairovog tužbenog razloga. Stoga valja ispitati samo drugi, treći i četvrti Aer Lingusov tužbeni razlog pred Općim sudom, kao i drugi i treći Ryanairov tužbeni razlog pred tim sudom.

Treći i četvrti Aer Lingusov tužbeni razlog pred Općim sudom i prvi dio trećeg Ryanairovog tužbenog razloga pred istim sudom

- 110 Aer Lingus i Ryanair u bitnome tvrde da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava, kao i pogrešku u ocjeni kada je iznos potpore koju treba vratiti odredila u iznosu od 8 eura po putniku za svaki od letova podvrgnutih sniženoj tarifi PZP-a.
- 111 Zbog razloga navedenih u točkama 85. do 106. ove presude te argumente treba odbiti.
- 112 Aer Lingus i Ryanair također tvrde da je s obzirom na to da zračni prijevoznici više nisu u mogućnosti od svakog putnika na letovima koji su podvrgnuti sniženoj tarifi PZP-a povratiti 8 eura koje moraju vratiti, obveza plaćanja tog iznosa – utvrđena člankom 4. sporne odluke – jednaka je oporezivanju dodatnim porezom ili sankciji, što je protivno načelu proporcionalnosti i načelu jednakog postupanja i sudskej praksi Suda prema kojoj povrat potpore nije moguće smatrati sankcijom.
- 113 Te argumente također treba odbiti.
- 114 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 83. svojeg mišljenja, povrat iznosa koji je jednak razlici između poreza koji bi trebalo platiti u slučaju nepostojanja nezakonite mjere potpore i manjeg iznosa plaćenog na temelju te mjere ne predstavlja novi, retroaktivno nametnut porez (vidjeti u tom smislu presudu od 10. lipnja 1993., Komisija/Grčka, C-183/91, EU:C:1993:233, t. 17.). Riječ je o povratu dijela početnog poreza, koji nije plaćen na temelju nezakonitog izuzeća. Takav povrat ne predstavlja također ni sankciju (presuda od 17. lipnja 1999., Belgija/Komisija, C-75/97, EU:C:1999:311, t. 65.).
- 115 Isto tako, kada je riječ o argumentu prema kojem zračni prijevoznici od kojih se zahtijeva povrat nisu u mogućnosti od vlastitih klijenata povratiti dodatni porez koji moraju vratiti, potrebno je podsjetiti da, s obzirom na to da se nezakonita potpora koju je Komisija identificirala u spornoj odluci sastojala u primjeni snižene tarife PZP-a, tj. od djelomičnog izuzimanja od poreza koji nije teretio klijente tih zračnih prijevoznika nego same te prijevoznike, povrat te potpore nužno podrazumijeva povrat razlike između dviju tarifa koje su se primjenjivale. Kao što to proizlazi iz točaka 99. i 100. ove presude, to je također tako i u slučaju kad korisnici te potpore nisu imali nikakve koristi od prednosti o kojoj je riječ, bilo zbog toga što su od te prednosti koristi imali njihovi klijenti bilo zbog kojeg drugog razloga.

- 116 Naposljetku, obvezom povrata navedene potpore nisu povrijeđeni ni načelo proporcionalnosti ni načelo jednakog postupanja. S jedne strane, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da je ukidanje nezakonite potpore povratom logična posljedica utvrđenja njezine nezakonitosti, pa se povrat te potpore radi ponovnog uspostavljanja ranijeg stanja načelno ne može smatrati neproporcionalnom mjerom u odnosu na ciljeve odredbi UFEU-a u području državnih potpora (presude od 11. ožujka 2010., CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, EU:C:2010:136, t. 54., i od 28. srpnja 2011., Diputación Foral de Vizcaya i dr./Komisija, C-471/09 P do C-473/09 P, neobjavljena, EU:C:2011:521, t. 100.).
- 117 S druge strane, korisnici potpore koji su je dužni vratiti, očito se ne nalaze u istoj situaciji kao i zračni prijevoznici koji nisu koristili potporu i na koje se povrat ne odnosi, tako da ne može biti riječ o različitom postupanju u sličnim situacijama, protivnom načelu jednakog postupanja.
- 118 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da treba odbiti treći i četvrti Aer Lingusov tužbeni razlog pred Općim sudom, kao i prvi dio Ryanairovog trećeg tužbenog razloga pred istim sudom.

Drugi Aer Lingusov tužbeni razlog pred Općim sudom i drugi dio trećeg Ryanairovog tužbenog razloga pred istim sudom

- 119 Aer Lingus i Ryanair tvrde da zračni prijevoznici koji su porezni obveznici povišene tarife PZP-a imaju pravo dobiti povrat preplaćenog iznosa poreza, kako zbog činjenice da uvođenje dviju različitih tarifa predstavlja povredu slobode pružanja usluga iz članka 56. UFEU-a tako i na temelju sudske prakse proizašle iz presude od 7. rujna 2006., Laboratoires Boiron (C-526/04, EU:C:2006:528). Slijedom toga, povrat od korisnika snižene tarife PZP-a, razlike između te i povišene tarife predstavlja povredu članka 14. stavka 1. Uredbe br. 659/1999 kao i načelâ pravne sigurnosti, djelotvornosti i dobre uprave. Štoviše, takav povrat doveo bi do teških narušavanja tržišnog natjecanja. Naime, nakon tog povrata upravo bi se zračni prijevoznici koji bi bili predmet te mjere povrata našli u nepovoljnoj situaciji jer bi dakle platili ukupni iznos od 10 eura po putniku, dok bi drugi zračni prijevoznici, koji su dobili povrat u iznosu 8 eura od početno plaćenih 10 eura po putniku, morali snositi samo porez od 2 eura po putniku.
- 120 S tim u vezi valja istaknuti da narav mjere na koju se odnosi sporna odluka nema nikakve sličnosti s naravi na koju se odnosi presuda od 7. rujna 2006., Laboratoires Boiron (C-526/04, EU:C:2006:528).
- 121 Naime, PZP je bio porez opće primjene i Komisija je u spornoj odluci došla do zaključka da je snižena tarifa PZP-a jednaka djelomičnom izuzeću, koje samo za sebe čini mjeru potpore. U takvim okolnostima obveznici plaćanja predmetnog poreza ne mogu se pozivati na to da oslobođenje koje uživaju drugi poduzetnici predstavlja državnu potporu kako bi izbjegli plaćanje tog poreza ili kako bi im on bio vraćen (presuda od 7. rujna 2006., Laboratoires Boiron, C-526/04, EU:C:2006:528, t. 30. i 32. i navedena sudska praksa).
- 122 S obzirom na to, valja podsjetiti da Komisija, kao što to proizlazi iz točaka 78. i 79. ove presude, u okolnostima poput onih o kojima je riječ u ovom slučaju, ne može ne utvrditi da postoji državna potpora samo zato što postoji mogućnost da nadležni nacionalni sudovi zračnim prijevoznicima koji nisu imali koristi od snižene tarife PZP-a nalože povrat njezina preplaćenog iznosa. Budući da je bila dužna utvrditi postojanje državne potpore, Komisija je bila dužna naložiti i povrat te potpore.
- 123 U tim okolnostima, na predmetnoj je državi članici, u ovom slučaju na Irskoj, da svim prikladnim i njezinom nacionalnom zakonodavstvu i pravu Unije sukladnim sredstvima osigura da eventualne nacionalne mjere čija je posljedica povrat poreza određenim poduzetnicima ne dovedu do nove potpore u korist poduzetnika koji imaju pravo na taj povrat, koja nije u skladu s odredbama UFEU-a.

124 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da treba odbiti drugi Aer Lingusov tužbeni razlog pred Općim sudom, kao i drugi dio Ryanairovog trećeg tužbenog razloga pred istim sudom.

Drugi Ryanairov tužbeni razlog

125 U okviru svojeg drugog tužbenog razloga pred Općim sudom Ryanair tvrdi da je Komisija prilikom ocjene prednosti dodijeljene PZP-om trebala voditi računa o njegovu proporcionalnom utjecaju na različite konkurentske poduzetnike jer su s jedne strane određeni prijevoznici, osobito Aer Arann, koristili sniženu tarifu PZP-a u postotku koji je mnogo viši od njihovih letova i jer je s druge strane utjecaj PZP-a, izračunatog po povišenoj tarifi, bio mnogo manji za letove u poslovnom razredu i letove zrakoplovima dugog doleta, koje većinom nudi Aer Lingus.

126 Aer Lingus, u svojstvu intervenijenta u predmetu T-500/12, ne podupire Ryanairove zahtjeve što se tiče tog razloga, ali smatra da bi relativni opseg prednosti dodijeljene različitim korisnicima mogao biti relevantan radi utvrđivanja iznosa potpore koji treba vratiti. Međutim, Aer Lingusova argumentacija o tom pitanju je nedopuštena jer predmet intervencije može biti samo podupiranje – u cijelosti ili jednom dijelu – zahtjeva jedne od stranaka.

127 Što se tiče Ryanairove argumentacije, nju nije moguće prihvatiti. Okolnost da određeni korisnici mjere potpore iz prednosti koju sačinjava ta potpora mogu ostvariti dobit koja je proporcionalno veća od one koju su ostvarili drugi korisnici iste mjere, ne sprječava ni to da Komisija mjeru o kojoj je riječ kvalificira kao državnu potporu koja je nespojiva s unutarnjim tržištem, ni to da naloži povrat prednosti koja proizlazi iz primjene te potpore.

128 Slijedi da drugi Ryanairov tužbeni razlog pred Općim sudom nije osnovan i da ga treba odbiti.

129 Budući da je, s jedne strane, Opći sud odbio prvi i peti Aer Lingusov tužbeni razlog iznesen pred tim sudom, kao i prvi, četvrti i peti Ryanairov tužbeni razlog pred istim sudom, a da nisu prihvaćeni razlozi koje su u okviru svojih protužalbi iznijeli Aer Lingus i Ryanair protiv obrazloženja pobijanih presuda koja podupiru tu odluku o odbijanju, točka 2. izreke pobijanih presuda postala je konačna, i da, s druge strane, iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da treba odbiti i druge tužbene razloge koje su pred Općim sudom iznijeli Aer Lingus i Ryanair, a kojima traže poništenje sporne odluke, potrebno je u cijelosti odbiti njihove tužbe za poništenje.

Troškovi

130 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad je žalba osnovana i Sud sam konačno odluči o sporu, potonji odlučuje i o troškovima.

131 U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

132 Budući da Aer Lingus i Ryanair nisu uspjeli sa svojim protužalbama, ni sa svojim tužbama pred Općim sudom, a da je Komisija podnijela takav zahtjev, valja im naložiti snošenje, osim vlastitih, i troškova Komisije pred Općim sudom i u postupku pred Sudom.

133 Sukladno članku 140. stavku 1. Poslovnika Suda, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, države članice koje su intervenirale u postupak snose vlastite troškove. Iz toga proizlazi da će Irska snositi vlastite troškove.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Ukidaju se presude Općeg suda Europske unije od 5. veljače 2015., Aer Lingus/Komisija (T-473/12, neobjavljena, EU:T:2015:78), i od 5. veljače 2015, Ryanair/Komisija (T-500/12, neobjavljena, EU:T:2015:73), u dijelu u kojem se njima poništava članak 4. Odluke Komisije 2013/199/EU od 25. srpnja 2012. o državnoj potpori SA.29064 (11/C, ex 11/NN) – Različite porezne tarife koje Irska primjenjuje na zračni prijevoz, u dijelu u kojem se tim člankom nalaže povrat potpore od korisnika u iznosu određenom u visini od 8 eura po putniku u uvodnoj izjavi 70. te odluke.**
- 2. Protužalbe se odbijaju.**
- 3. Odbijaju se tužbe za poništenje koje su podnijeli Aer Lingus Ltd i Ryanair Designated Activity Company protiv Odluke 2013/199.**
- 4. Aer Lingus Ltd i Ryanair Designated Activity Company snosit će, osim vlastitih, i troškove Europske komisije pred Općim sudom Europske unije i u postupku pred Sudom Europske unije.**
- 5. Irska će snositi vlastite troškove.**

Potpisi